

ESTUDI DEL LÈXIC I
LA CATEGORITZACIÓ
DE LES RELACIONS DE
PARENTIU EN QUATRE
LLENGÜES
D'ESCANDINÀVIA

TREBALL DE FINAL DE GRAU

Ariadna Verdaguer Oms
Tutora: Carla Ferrerós Pagès
Llengua i Literatura Catalanes
Facultat de Lletres
Universitat de Girona
Juny 2019

RESUM

Aquest treball s'interessa per la categorització del camp semàntic de la família i s'inscriu en el marc de la semàntica cognitiva, en concret en la teoria de la categorització, segons la qual les llengües mostren diferents maneres d'organitzar i classificar els elements de la realitat. Aquest estudi també s'emmarca en l'àmbit de la tipologia lèxica, atès que comparem la terminologia de parentiu entre diferents llengües: el suec, el noruec, el danès i el finès.

Així doncs, l'objectiu principal d'aquest treball és analitzar i comparar el lèxic que designa les relacions de parentiu i alhora veure com cada llengua ha categoritzat els principals membres d'un nucli familiar, com els pares o els fills. Una de les hipòtesis de què hem partit és que la diferència de família lingüística pot explicar les principals divergències en el lèxic i la categorització de les quatre llengües analitzades.

Per assolir els objectius que ens hem proposat, hem fet una selecció dels termes de parentiu que volíem comparar i, seguidament, hem recollit les dades a partir d'un buidatge de fonts lexicogràfiques. A continuació, les hem analitzat a partir de l'observació de significat i, en els termes més complexos, hem utilitzat una proposta metodològica de la tipologia lèxica: els mapes semàntics.

Els resultats ens han mostrat que la diferència de família lingüística és la principal explicació de la variació lexicosemàntica entre les llengües. La comparació també ens ha permès determinar que els termes més complexos, com els termes per a 'oncles', s'estructuren a partir de termes més simples i més pròxims al parlant, com els que fan referència als pares o germans.

PARAULES CLAU: categorització semàntica, tipologia lèxica, llengües germàniques, llengües finoúgriques, termes de parentiu.

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ.....	7
1.1. Hipòtesis.....	7
1.2. Objectius.....	9
2. METODOLOGIA.....	11
3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ.....	15
3.1. La categorització.....	15
3.2. Els termes de parentiu: la semàntica cognitiva i la tipologia lèxica.....	17
4. ELS TERMES DE PARENTIU EN LES LLENGÜES D'ESCANDINÀVIA.....	21
4.1. Qüestions prèvies: introducció a les llengües d'Escandinàvia.....	21
4.2. Anàlisi lexicosemàntica dels termes de parentiu.....	27
4.2.1. La família lingüística germànica.....	28
4.2.1.1. Els termes de parentiu en suec.....	28
4.2.1.2. Els termes de parentiu en danès.....	31
4.2.1.3. Els termes de parentiu en noruec.....	33
4.2.2. La família lingüística finoúgrica.....	35
4.2.2.1. Els termes de parentiu en finès.....	35
4.2.3. Comparació.....	37
5. CONCLUSIONS.....	47
6. BIBLIOGRAFIA.....	51

1. INTRODUCCIÓ

Els parlants de qualsevol llengua del món necessiten classificar i ordenar els elements de la realitat que els envolta amb l'objectiu d'entendre-la. Aquest procés, anomenat categorització, és una activitat mental que consisteix a organitzar els objectes del món en diferents categories, és a dir, en grups mentals. En aquest sentit, els humans uneixen els elements que comparteixen trets comuns en agrupacions que solen etiquetar-se amb paraules. Ara bé, tal com explicarem a l'apartat 3., aquest fet no es dona sempre, ja que hi ha categories que es conceben però que, en canvi, no tenen cap element lèxic que hi faci referència.

La conceptualització i els processos de categorització són àmbits fonamentals en qualsevol estudi de lingüística. Alguns dels camps semàntics que se solen tractar en estudis sobre categorització són les parts del cos, els termes de color, l'espai i el temps o les relacions de parentiu perquè remeten a realitats presents arreu del món, malgrat que poden ser categoritzades i designades de maneres diferents i, per tant, permeten fer comparació interlingüística. Així, aquest treball s'interessa per la categorització dels principals membres d'una família en quatre llengües d'Escandinàvia: el finès, el danès, el suec i el noruec. La primera llengua forma part de la família finoúgrica, i les tres darreres, s'inclouen dins la família germànica. D'aquesta manera, pretenem analitzar i comparar la designació dels termes de parentiu més bàsics, com els pares, els germans o els avis, a partir d'una anàlisi lèxica i semàntica. Al mateix temps, també ens proposem veure les diferències i les similituds en la manera de categoritzar la família nuclear d'aquestes quatre llengües del nord d'Europa.

1.1. Hipòtesis

La primera hipòtesi de què partim està relacionada amb la localització de les llengües. Per analitzar el lèxic del parentesc hem escollit paraules del finès, el suec, el danès i el noruec. Com descriurem a l'apartat 4.1., són quatre llengües que formen part de dues famílies lingüístiques diferents: la germànica i la finoúgrica. Hem seleccionat dues famílies diferents perquè pensem que hi haurà divergències notables en la categorització dels termes de parentiu. Al mateix temps, però, partim de la hipòtesi que el contacte geogràfic pot reduir aquestes diferències.

Una altra idea de la qual parteix el nostre treball és que els termes de parentiu més allunyats del parlant, com els avis i els oncles, es basin en els conceptes del nucli familiar més pròxim,

com els pares o els germans. Per tant, les categories més distanciades poden correspondre a paraules compostes, mentre que les més properes, com 'mare' o 'germà', poden estar associades a elements lèxics més simples. Fem aquesta afirmació pel coneixement previ que tenim de llengües properes com ara l'anglès, en què *mother*¹ i *father* són paraules simples que designen dues categories molt pròximes al 'jo': els 'pares'. En canvi, algunes categories més allunyades del parlant, com els 'avis', es designen amb termes compostos: *grandmother* i *grandfather*. Tal com explicarem més endavant, els estudis sobre la terminologia del parentesc parteixen del punt de vista del parlant, és a dir, de la primera persona del singular, al qual anomenen *ego*, i a mesura que ens allunyem d'*ego*, més termes compostos apareixen.

També creiem que les llengües de la mateixa família lingüística utilitzaran paraules molt semblants o, fins i tot, idèntiques. Si ens fixem en les llengües romàniques, per exemple, veiem que les etiquetes que utilitzen per designar la categoria 'mare' són formes anàlogues o fins i tot coincidents: *mare* en català, *mãe* en portuguès, *mère* en francès i *madre* en castellà i en italià.

Al mateix temps, partim de la hipòtesi que alguns mots d'aquestes quatre llengües poden estar relacionats amb l'estructura social de la població escandinava, de manera que poden assenyalar determinats deures o responsabilitats dels membres dels sistemes de parentiu nòrdics. Per il·lustrar aquesta idea podem citar un exemple del català que actualment ja no s'utilitza però que és molt conegut: l'hereu i la pubilla. És sabut, per exemple, que si no hi ha cap fill mascle en una família, la filla més gran, la pubilla, rep en herència tot el patrimoni dels pares. En aquest sentit, veiem que aquestes dues etiquetes (*hereu* i *pubilla*), les quals fan referència a dues categories molt importants de la tradició catalana, impliquen uns determinats drets i deures, per aquesta raó són categories diferents de 'fill'. Si en català trobem categories que s'expliquen a partir de factors socials i culturals, creiem que també en podem trobar en alguna de les llengües que analitzem. A més, si partim de la idea que les societats escandinaves probablement són semblants independentment de la llengua i la família lingüística, és possible que aquest fet comporti semblances en llengües que, per exemple, no formen part de la mateixa família lingüística.

¹ En aquest treball escriurem en cursiva les etiquetes que les llengües donen a cada categoria, i entre cometes simples (') la categoria a la qual ens referim. D'aquesta manera, el concepte 'mare' en català s'ha etiquetat com a *mare* i en castellà com a *madre*.

1.2. Objectius

L'antecedent d'aquest treball és l'assignatura de Lingüística general II que vaig cursar l'any passat. Un dels temes que vam estudiar és la categorització del sistema de parentiu juntament amb la categorització d'altres àmbits com les parts del cos o les nocions temporals. En aquestes classes vam tractar les diferents maneres en què es pot estructurar una família i els factors de categorització, com el sexe o l'edat del parent, que intervenen en la classificació i denominació del parentiu. Aleshores, vaig trobar que l'àmbit d'estudi de la semàntica, especialment pel que fa a la conceptualització i la categorització era interessant; per aquest motiu, vaig fer el treball de l'assignatura sobre categorització, en aquell cas sobre la comparació del sistema numeral de l'alemany i del català.

Així doncs, després de veure les nostres hipòtesis de partida i el principal antecedent del nostre treball, a continuació enumerem quins són els objectius que ens hem plantejat. En primer lloc, després de fixar la temàtica del nostre treball, ens hem proposat descobrir com s'estructura el sistema de parentiu en llengües que no són pròximes a la nostra. Per aquesta raó, hem escollit les llengües que es parlen als països del nord d'Europa; en altres paraules, creiem que és una bona manera de descobrir com organitzen els principals membres d'una família quatre llengües que ens són totalment desconegudes.

En segon lloc, ens proposem veure quines convergències o influències hi ha entre les quatre llengües, i comprovar si es poden explicar d'una banda, pel parentiu lingüístic i, de l'altra, pel contacte geogràfic.

Per assolir els objectius que ens hem proposat, primer de tot farem una anàlisi lexicosemàntica de la terminologia del parentesc de cada llengua, que distribuïrem en quatre apartats. A continuació, farem l'anàlisi comparativa sobre el lèxic i la categorització de totes quatre llengües i assenyalarem les semblances i les divergències que hàgim trobat entre les quatre llengües estudiades per, finalment, veure si podem verificar o no les hipòtesis de què partim i que hem explicat a 1.1.

2. METODOLOGIA

Com hem avançat a l'apartat anterior, l'objectiu d'aquest treball és comparar els termes de parentiu més bàsics de les llengües sueca, danesa, noruega i finesa. Inicialment volíem comparar tres llengües germàniques de la família indoeuropea, el suec, el danès i el noruec, amb dues llengües de la família uraliana: el sami i el finès. Tal com veurem a l'apartat 4.1., el sami és una llengua que consta de molts dialectes i no hem aconseguit recollir en una única varietat tots els conceptes que volíem analitzar. A més, davant la falta d'un diccionari o un treball rigorós de la terminologia de parentiu en aquesta llengua, hem cregut convenient descartar el sami i centrar-nos en les quatre llengües majoritàries que es parlen als països nòrdics: el noruec, el suec, el danès i el finès.

Abans del fer el buidatge de les fonts lexicogràfiques hem fixat les categories i els termes de parentiu que volíem analitzar. És obvi que una família sencera està formada per molts components i, per tant, no podíem plantejar-nos un objectiu massa ambiciós que recollís tots els termes de parentiu que utilitzem en el nostre dia a dia. Davant d'aquest fet, hem decidit que ens centrarem en els membres de la família més propers. Així, recollim els mots que etiqueten els membres del parentesc de tres generacions diferents: els germans, els pares, els fills, els oncles i els avis, sempre partint del punt de vista del 'jo' o ego en estudis de parentiu. En aquesta línia, els germans pertanyen a la mateixa generació que el parlant; els pares, els fills i els oncles presenten una generació de diferència respecte del parlant i, finalment, els avis mantenen dues generacions de diferència respecte a ego. En definitiva, analitzarem les categories del nucli familiar més bàsic. Després de determinar els termes que compararem, hem fet un buidatge de fonts lexicogràfiques. Hem utilitzat els següents diccionaris:

- *Diccionari català-suec* (1994) de Nosell.
- *Diccionari suec-català* (2001) de Nosell.
- *Diccionario sueco-español* (2006)
- *Diccionari català-danès* (1996) de Brockdorff.
- *Diccionario finlandés-español* (2014)
- *Diccionari online* de Cambridge [en línia]

Aquestes dades han estat contrastades amb alguns articles acadèmics del parentesc com els d'Edmonson (2009 [1957]), Dahl i Koptjevskaja-Tamm (2001) i Parkin (2015). Al mateix

temps, també hem consultat gramàtiques com les de Strandskogen i Strandskogen (1994), del noruec, Allan *et al.* (2000), del danès i Holmes i Hinchliffe (2013), del suec.

Un cop hem tingut totes les dades recollides, les hem analitzat a partir de l'observació i descripció sistemàtica del significat i, en els termes més complexos, com els termes per a 'avis' o 'oncles', a través de la creació de mapes semàntics, una eina metodològica que descrivim a continuació.

Els mapes semàntics són una proposta del camp de la tipologia lèxica que ajuda a detectar les diferències de conceptualització i categorització dels termes que analitzem. Segons Koptjevskaja-Tamm *et al.* (2015), són una eina que representa les diferències semàntiques de morfemes, paraules o expressions. Aquests autors sostenen que un element lèxic té uns usos i uns significats que poden variar entre diferents llengües i els mapes són un mètode útil per representar-hi les principals diferències semàntiques. Així, un mapa semàntic és un esquema dels diferents usos que poden tenir un o més mots relacionats semànticament, en el qual s'agrupen aquells usos vehiculats per una mateixa paraula en una llengua determinada amb l'objectiu, la majoria de vegades, de fer comparació interlingüística. Per il·lustrar aquesta idea, citem un exemple que utilitzen els autors de l'article:

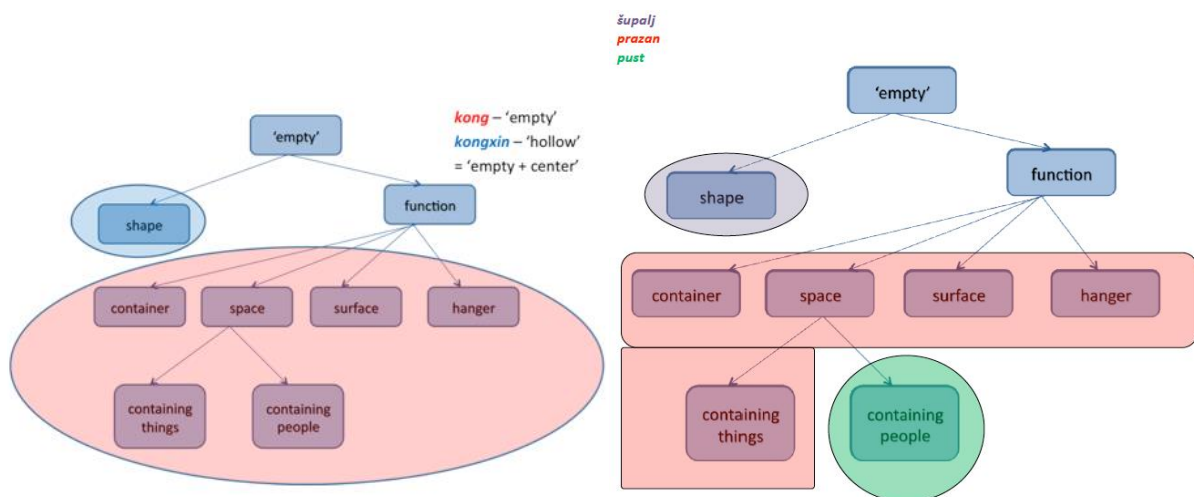

Figura 1: Mapa semàntic de 'buit' en mandarí i en serbi (Koptjevskaja-Tamm *et al.*, 2015).

Tal com veiem, el concepte 'buit' té diferents usos, els quals estan representats per diverses paraules en mandarí i en serbi. El serbi, per exemple, té un mot específic, *pust*, per referir-se a un espai buit de persones; en mandarí, en canvi, aquest significat està inclòs en una altra

paraula: *kongxin* (Koptjevskaja-Tamm *et al.*, 2015). Així doncs, aquesta eina de la tipologia lèxica és útil per veure d'una manera gràfica les diferències semàntiques entre dos mots. Per aquest motiu i com veurem més endavant, al nostre treball hem utilitzat mapes semàntics en els termes més complexos, que són els conceptes que presenten més diferències entre les quatre llengües analitzades i respecte al català, que és la llengua de descripció.

3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

3.1. La categorització

Els éssers humans necessiten classificar el món que els envolta, és a dir, posar ordre a la realitat amb l'objectiu d'entendre-la. Aquesta activitat cognitiva consisteix a organitzar els elements de l'entorn en entitats mentals o categories que acostumen a etiquetar-se amb paraules.

In order to function in the world, all creatures, including humans, need to be able to group different entities together as instances of the same kind. Our cognitive apparatus does this for us automatically, most of the time. We 'automatically' classify things around us as 'books', 'pencils', 'trees', 'coffee-cups', and so on. And having classified something as a 'book', 'coffee-cup', or whatever, we have access to further knowledge about the object –we know how to handle it, what we are supposed to do with it, and so on. In this way, categorization serves to reduce the complexity of the environment (Taylor, 2003 [1989]: xi).

Tanmateix, cal subratllar que no sempre hi ha etiquetes de totes les categories mentals, de fet, no és difícil trobar categories que no són designades amb cap paraula. A tall d'exemple, la llengua catalana no té cap mot que denomini els instruments que s'utilitzen per a escriure: la categoria existeix, però el terme que la designa, no (Ferrerós, 2015). Així doncs, que una llengua no tingui una etiqueta que faci referència a un conjunt d'elements de la realitat no implica que els seus parlants no l'hagin categoritzat.

Cada comunitat lingüística té una manera de categoritzar els elements que formen la seva realitat atenent a les seves necessitats. Hi ha moltes entitats i esdeveniments del món que varien en funció d'elements culturals o ambientals, però hi ha alguns dominis conceptuals que són iguals per a tothom, com per exemple els colors, les parts del cos, les relacions espaciotemporals o les relacions de parentiu. Tot i que són universals físics (Enfield *et al.*, 2006), la categorització no és idèntica en totes les llengües. Mentre que en català hi ha un sol terme (per tant, una sola categoria) que es flexiona per referir-se a 'germà/(n)a', el suahili presenta dues categories designades amb dues paraules diferents: *ndugu* fa referència al 'germà', i *dada*, a la 'germana' (Junyent, 2006: 114).

Molts estudis antropològics s'interessen per la categorització de la llengua que utilitza una comunitat lingüística perquè, com hem assenyalat, la manera de categoritzar el món pot

explicar alguns aspectes de l'estructura social d'una comunitat. En altres paraules, l'antropologia lingüística estudia el paper d'una llengua dins el sistema sociocultural d'una comunitat lingüística, atès que hi ha aspectes del llenguatge que es poden relacionar directament amb la cultura d'una comunitat (Junyent, 2006). A tall d'exemple, les diferències que podem trobar en la categorització dels membres d'una família es poden explicar a partir de factors socials i culturals. Per exemplificar aquesta idea volem destacar les categories 'hereu' i 'pubilla' en català. Tal com hem dit a 1.1., aquestes dues etiquetes es categoritzen separatament de la categoria 'fill' per factors socioculturals, és a dir, l'hereu, per exemple, rep els béns dels seus pares perquè és el primer fill mascle de la família. Per tant, aquestes dues categories comporten una sèrie de drets i deures que no tenen els altres fills. D'alguna manera, doncs, l'anàlisi de les paraules i els significats que denominen els diferents components d'un nucli familiar pot servir per descobrir com s'estructura jeràrquicament una comunitat lingüística i, alhora, per comprendre quins són els deures, els càrrecs o les obligacions dels seus principals membres (Junyent, 2006: 97).

Per parlar de la relació entre la llengua i la cultura és imprescindible fer referència a la hipòtesi de Sapir i Whorf, altrament anomenada principi de la relativitat lingüística, segons la qual la llengua no només és un instrument de comunicació entre els éssers humans, sinó que també influeix en la nostra manera d'entendre el món. En altres paraules, segons Whorf, el llenguatge, a part de permetre'ns expressar la nostra conceptualització del món, també configura la percepció de la realitat que ens envolta. En aquesta línia podríem dir que la llengua de cada comunitat lingüística té una influència en el pensament dels seus parlants (Junyent, 2006: 31-42). Ara bé, cal tenir en compte que hi ha dues versions sobre aquesta hipòtesi. La primera, basada en el determinisme lingüístic, sosté que una llengua influeix directament en la manera com els seus parlants entenen i conceptualitzen el món; la segona, que s'ha anomenat la versió "feble" d'aquesta hipòtesi, suggereix que la llengua participa en l'estructura del pensament dels seus parlants, però que no necessàriament és el factor que determina la manera de percebre la realitat, tal com apuntava la primera lectura, també anomenada versió "forta" de la hipòtesi de Sapir i Whorf (Lucy, 1997).

3.2. Els termes de parentiu: la semàntica cognitiva i la tipologia lèxica

En la nostra recerca ens hem proposat analitzar la categorització dels termes de parentesc, i atès que és un estudi sobre el lèxic d'un camp semàntic en concret, la família, és necessari explicar en quins models teòrics ens basem. Els estudis lexicosemàntics segueixen principalment dos models teòrics: la semàntica cognitiva i la tipologia lèxica. En aquest treball d'una banda prenem el primer model, la semàntica cognitiva, perquè ens basem en la categorització dels termes de parentiu, i la categorització és una de les teories proposades dins del marc de la semàntica cognitiva. De l'altra, també ens inscrivim en l'àmbit de la tipologia lèxica, ja que comparem la denominació de la família entre diferents llengües: el suec, el noruec, el danès i el finès.

La semàntica cognitiva no és una teoria unificada, sinó que inclou un conjunt de teories que comparteixen certs principis de base, com per exemple que el significat és l'essència del llenguatge (Ibarretxe-Antuñano i Valenzuela, 2012: 19). Una d'aquestes teories és la de la categorització, que parteix de treballs sobre psicologia i antropologia i explica com s'estructura el nostre coneixement del món en sistemes conceptuals:

[L]a categorización es una de las habilidades cognitivas básicas y completamente imprescindibles para la supervivencia de cualquier sistema biológico. Consiste en agrupar los distintos objetos del mundo según sus parecidos o diferencias (Valenzuela *et al.*, 2012: 52).

[L]as categorías son entidades graduales, en las que hay elementos que ocupan la posición central, los denominados *prototipos*, y que comparten más información entre sí que otros elementos, que aun siendo incluidos dentro de la categoría, ocupan posiciones menos centrales (Ibarretxe-Antuñano i Valenzuela, 2012: 19).

La tipologia lèxica s'interessa per la manera com les llengües poden diferenciar-se o no pel que fa a la segmentació de la realitat mitjançant peces lèxiques. Així doncs, pretén descobrir restriccions en la possible variabilitat que presenten les llengües del món. No és un model teòric exclouent respecte a la semàntica cognitiva, però els estudis que s'hi inscriuen treballen amb dades de moltes més llengües (Koptjevskaja-Tamm, 2008).

Com hem vist, el nostre objecte d'estudi són les relacions de parentiu i, en aquest àmbit, volem destacar la recerca tipològica de Nerlove i Romney (1967) sobre la terminologia dels germans

en dues-centes quaranta-cinc llengües. Nerlove i Romney van partir de tres paràmetres bàsics: el sexe d'un mateix, i el sexe i l'edat del familiar. La seva recerca va donar fins a quatre mil possibilitats de classificar els germans, però només dotze models es repetien en més d'una llengua. El seu estudi va mostrar que la categorització dominant dels germans, present en setanta-vuit llengües de les dues-centes quaranta-cinc estudiades, es basava en quatre categories que corresponien a quatre termes diferents: els que etiqueten les categories de 'germà gran', 'germà petit', 'germana gran' i 'germana petita'. Un altre tipus de categorització comuna, present en vint-i-una llengües, es basava en dos termes, els corresponents a 'germà' i 'germana' (Koptjevskaja-Tamm *et al.*, 2015: 437).

En aquest punt és interessant recollir un universal del parentiu que va formular el lingüista Foley (1997), segons el qual els termes del sistema familiar parteixen de la família nuclear; en altres paraules, les relacions de parentiu més llunyanes es basen en les relacions de parentiu més pròximes o primàries (Junyent, 2006: 109). Podem il·lustrar aquest universal lingüístic amb un exemple de les dades que hem estudiat. Com veurem més endavant, en suec, *farfar* ('avi patern') i *farbror* ('oncle patern') es basen en la paraula que fa referència a 'pare': *far*.

A continuació ens centrarem en les categories bàsiques per a l'anàlisi dels sistemes de parentiu que va proposar l'antropòleg Kroeber (1909) i que va reformular Goodenough (1956). Kroeber distingeix vuit categories diferents: la primera i més bàsica és la diferència de sexe entre els parents. La segona és el sexe de l'emissor, és a dir, si el parlant, anomenat ego en terminologia del parentiu, és un home o una dona. La tercera categoria remet a les generacions, per tant, a les generacions de diferència que hi ha entre els dos familiars. En aquesta línia, entre 'pare' i 'avi' hi ha una generació de diferència. Un altre aspecte a partir del qual s'estructuren els termes referits a la família és l'edat relativa dins la generació. A tall d'exemple, el 'germà gran' o el 'germà petit' formen part de la mateixa generació, però la seva edat pot ser determinant a l'hora de categoritzar-los. La cinquena dimensió bàsica és la linealitat o la col·lateralitat i es té en compte si hi ha descendència directa o no. És evident, doncs, que no hi ha la mateixa relació entre els pares i els fills que entre els tiets i els nebots. El primer cas és una mostra de descendència lineal directa, i el segon, de descendència col·lateral. Un altre factor que estructura una família és l'afinitat o la consanguinitat. L'afinitat fa referència al matrimoni, per tant, a la relació que s'estableix entre 'marit' i 'muller'; i la consanguinitat, a la connexió genètica entre els dos parents. Els dos darrers aspectes a tenir en compte són la situació vital del parent intermediari, en definitiva, si és viu o mort; i el sexe del parent intermediari: hi ha

llengües, per exemple, que tenen dos termes diferents per referir-se al 'germà del pare' o al 'germà de la mare' (Junyent, 2006: 110-111).

4. ELS TERMES DE PARENTIU EN LES LLENGÜES D'ESCANDINÀVIA

4.1. Qüestions prèvies: introducció a les llengües d'Escandinàvia

Com hem assenyalat anteriorment, en aquest treball ens interessem per les llengües d'Escandinàvia. Cal remarcar que no fem referència a cap classificació genètica o tipològica, sinó a una localització geogràfica, en aquest cas, als territoris que conformen la península escandinava (Suècia i Noruega), Finlàndia i Dinamarca. Així doncs, les llengües que analitzarem en aquest treball són el danès, el finès, el suec i el noruec. Aquestes quatre llengües, juntament amb el sami, el qual també és una llengua del mateix territori, es poden classificar en dos grups diferents segons la família lingüística a la qual pertanyen. El danès, el suec i el noruec són llengües escandinaves de la família indoeuropea, mentre que el sami i el finès pertanyen a la família uraliana.

A continuació descriurem les dues famílies lingüístiques. Les llengües germàniques, que constitueixen una subfamília de la família indoeuropea, es poden classificar en dos grans grups: les llengües germàniques septentrionals i les occidentals. Les primeres es refereixen a les llengües germàniques del nord d'Europa: el suec, el noruec, el danès, l'islandès i el feroès. L'anglès, l'alemany, el neerlandès i el frisó formen l'altre grup de llengües germàniques: les llengües germàniques occidentals. Dins de les llengües germàniques hi ha un tercer grup, les llengües germàniques orientals, format principalment per la llengua goda que actualment està extingida (DLE: *s.v. germàniques*).

En aquest punt volem centrar-nos en el grup de les llengües septentrionals, el qual agrupa, com hem dit, a més d'algunes altres llengües, la llengua danesa, la noruega i la sueca, de què ens ocupem en aquest treball. Alguns autors, com Cotano (2000), han apuntat que les tres llengües que acabem de citar, juntament amb l'islandès, comparteixen un origen comú: el nòrdic antic. Es creu que a l'alta edat mitjana aquesta llengua inicial es parlava als territoris que avui constitueixen els països de Dinamarca, Noruega i Suècia. Segons Cotano (2000: 64), el suec, el noruec i el danès “es podrien considerar com a variants d'una mateixa llengua ja que són mútuament intel·ligibles i constitueixen un contínuum lingüístic”. Voldríem remarcar que la idea de comunitat ha arribat fins als nostres dies, ja que alguns habitants encara es refereixen a

aquests tres estats nòrdics amb un terme que pretén desdibuixar les fronteres actuals: *Norden* (Cotano, 2000: 63-64).

El danès és la llengua oficial de Dinamarca i té uns cinc milions dos-cents mil parlants (DLE: *s.v. danès*). A banda de l'estat danès, aquesta llengua també es parla al nord d'Alemanya, en concret a la zona septentrional del *land* de Slesvig-Holstein. Cal tenir en compte, però, que en aquesta zona d'Alemanya el danès és una llengua minoritzada i parlada per la població més vella; ara bé, hem de remarcar que hi ha una certa actitud d'aferrament al danès entre la població d'aquesta zona fronterera, ja que defensen, per exemple, la presència del danès en els àmbits educatius. El danès també es parla als *läner* suecs de Kristianstad, Halland, Malmöhus i Blekinge (DLE: *s.v. danès*).

La història de la llengua danesa es pot dividir en dos grans períodes: es considera vàlid parlar de danès antic fins al segle XVI i, a partir d'aleshores, es parla de danès modern. Encara que el nostre treball es basa en les dades de la llengua estàndard i no té en compte la divisió dialectal del danès, volem assenyalar que aquesta llengua es pot estructurar en tres grans dialectes: l'occidental, el central i l'oriental (DLE: *s.v. danès*).

Com hem avançat, el suec és una altra llengua germànica de la branca septentrional que té uns vuit milions tres-cents mil parlants, els quals es troben principalment a Suècia i al sud i sud-oest de Finlàndia; en concret als *lääni* de Vaasan, Uudenmaan i Turku i Pori. També es parla a les illes Åland, habitades per unes vint-i-cinc mil persones, on el suec representa l'única llengua oficial d'aquest petit territori localitzat al golf de Bothnia. Recordem que la llengua sueca és oficial a dos països: a Suècia, on es concentra el principal nombre de parlants, i a Finlàndia, on s'usa en algunes escoles i mitjans de comunicació. La llengua sueca es pot dividir en quatre dialectes principals: el central, l'oriental, el septentrional i el gútnic (DLE: *s.v. suec*).

Podem cloure el grup de les llengües germàniques septentrionals amb el noruec: la llengua oficial de Noruega parlada per uns quatre milions tres-cents mil parlants (DLE: *s.v. noruec*). A continuació descriurem els dos estàndards oficials de Noruega, ja que conformen una situació lingüística complexa. El noruec es pot dividir en dos estàndards oficials: el *bokmål* i el *nynorsk* o *neonoruec*. El primer, altrament anomenat *danonoruec*, va originar-se a causa de l'entrada de la llengua danesa a Noruega durant els segles en què aquest país formava part del regne de Dinamarca. Tal com ens indica el mateix terme i atenent a l'alta intercomprensió entre les dues

llengües, podem afirmar que el *danonoruec* era danès pronunciat amb fonètica noruega i amb algunes alteracions lèxiques i morfològiques. Cal fer notar que aquesta varietat lingüística, que es parlava a les regions noruegues des del final del segle XIV i que aleshores havia esdevingut la llengua de cultura, va rebre el nom de *riksmål* fins al 1928, que en origen volia dir 'llengua d'estat' (Cotano, 2000: 66; DLE: *s.v. noruec*).

L'altra llengua estàndard de Noruega és el *nynorsk* o *landsmål*, que ens remet al concepte de 'llengua de camp'. Aquesta llengua està basada en els parlars de les zones més rurals del territori. De fet, els dialectes que havien estat menys influenciats per la llengua danesa eren els que es parlaven a la zona oest del país. Aquest estàndard va néixer arran del procés d'independència que va separar el país noruec de Dinamarca l'any 1814, amb la voluntat de crear una nova llengua pròpia. Es pretenia, doncs, establir una llengua escrita basada en l'antic noruec medieval (Cotano, 2000: 66; DLE: *s.v. noruec*).

Davant aquesta particular situació, hem de subratllar que a partir del procés de separació del país noruec de Suècia, l'any 1905, es va intentar crear un tercer estàndard sota el nom de *sammorsk*, amb l'objectiu d'unir ambdós estàndards, el *neonoruec* i el *danonoruec*, a partir d'algunes reformes ortogràfiques i gramaticals. Malgrat tot, aquesta llengua que pretenia unificar els dos estàndards vigents no va tenir èxit entre la població noruega (Cotano, 2000: 66; DLE: *s.v. noruec*).

Amb tot, podem afirmar que la situació lingüística de Noruega és altament singular i alhora complexa: hi conviuen dos estàndards oficials que s'ensenyen paral·lelament a l'escola; tanmateix, el *bokmål* ha esdevingut la llengua utilitzada per un 80% de la població i té una especial presència en els àmbits administratius i oficials, així com en els principals mitjans de comunicació. En aquest sentit, l'altra llengua estàndard, el *nynorsk*, és utilitzada per un 20% de la població, concentrada principalment a les zones del sud-oest del país. En definitiva, els dos estàndards del noruec gaudeixen d'una alta intel·ligibilitat i es diferencien per aspectes principalment escrits (Moreno, 2003: 147-150, 161).

L'altra família lingüística que agrupa els parlars nòrdics és la família uraliana, que es pot dividir en dues grans subfamílies: la finoúgrica, de la qual forma part la llengua finesa i la sami, i la samoieda (DLE: *s.v. uralianes*).

El finès és una llengua uraliana de la branca finoúgrica i està formada per dos dialectes principals: l'oriental i l'occidental. La llengua finesa té entre quatre milions vuit-cents cinquanta mil i quatre milions vuit-cents noranta mil parlants, i és la llengua oficial i predominant de Finlàndia. Tanmateix, també es parla en algunes zones de Rússia, al *län* suec de Norrbotten i al nord d'Estònia (DLE: *s.v. finès*). A Finlàndia, el finès conviu amb el suec, antiga llengua dels colons, que a partir de l'any 1919 va esdevenir llengua oficial; actualment uns dos-cents noranta-dos mil finesos parlen suec. Cal destacar que durant els segles XVII i XVIII el suec era la llengua dominant en els àmbits culturals i oficials (DLE: *s.v. finès*). De fet, hi ha una llei que protegeix la llengua sueca, per tant, podem dir que gaudeix d'una certa vitalitat comparada amb altres llengües minoritàries d'Europa, ja que, a més, és una llengua literària i artística utilitzada per alguns autors de la comunitat sueca. De fet, avui en dia Finlàndia és un estat bilingüe en el qual la seva població pot utilitzar lliurement el finès o el suec en els àmbits administratius i jurídics (Østern, 2001: 160-161). Segons Østern (2001), un 5,6% de la població finesa té el suec com a L1 i, com veiem a la figura 2, es localitza principalment a les zones del sud i a la costa oest del país, així com també a les illes Åland. Cal tenir en compte que la majoria de la població que parla suec té coneixements suficients de finès i, fins i tot, d'anglès.

Tal com hem vist, la llengua oficial de Noruega és el noruec; a Finlàndia, el finès; a Dinamarca, el danès, i el suec a Suècia i també a Finlàndia. Tanmateix, el sami no és una llengua oficial a cap dels territoris nòrdics i voldríem recollir-ne algunes dades rellevants. Hem de partir del fet que el sami és una llengua fragmentada, que principalment es parla a les zones nòrdiques de Suècia, al centre i nord de Noruega, al nord de Finlàndia i a la península de Kola (Cotano, 2000: 67). A la figura 2 veiem aquestes zones de color groc. Aquesta llengua es troba en una situació de clara subordinació, ja que està en contacte amb quatre llengües dominants i es parla en quatre països diferents, però cap d'aquests països la considera una de les seves llengües oficials. Hem de remarcar, però, que Noruega i Finlàndia reconeixen el dret del poble sami a preservar la seva llengua i cultura (DLE: *s.v. sami*).

Com hem apuntat unes línies més amunt, el sami, també anomenat lapó, és una llengua uraliana altament fragmentada i es pot aprendre en algunes escoles o universitats de Suècia, Finlàndia i Noruega; cal afegir que també s'utilitza, especialment el bloc dialectal septentrional, que en l'actualitat és el dialecte que gaudeix de més vitalitat, en oficis religiosos i en algunes revistes o programes de ràdio i televisió. Els samis formen una comunitat dispersa d'entre trenta mil i

seixanta mil persones que majoritàriament saben la llengua dominant del país en el qual resideixen, de manera que l'ús de la llengua sami queda reduït dins l'àmbit estrictament familiar (Cotano, 2000: 69; DLE: *s.v. sami*).

El sami consta de nou dialectes que es poden dividir en dos grans grups dialectals: l'occidental i l'oriental. D'alguna manera, la seva fragmentació en nou dialectes, la majoria dels quals en vies d'extinció, el constant contacte amb les altres llengües dominants, i la falta d'un estat o organisme que vetlli per la seva continuïtat o en promogui el seu ús, contribueixen a la progressiva pèrdua d'aquesta llengua (Cotano, 2000: 69; DLE: *s.v. sami*).

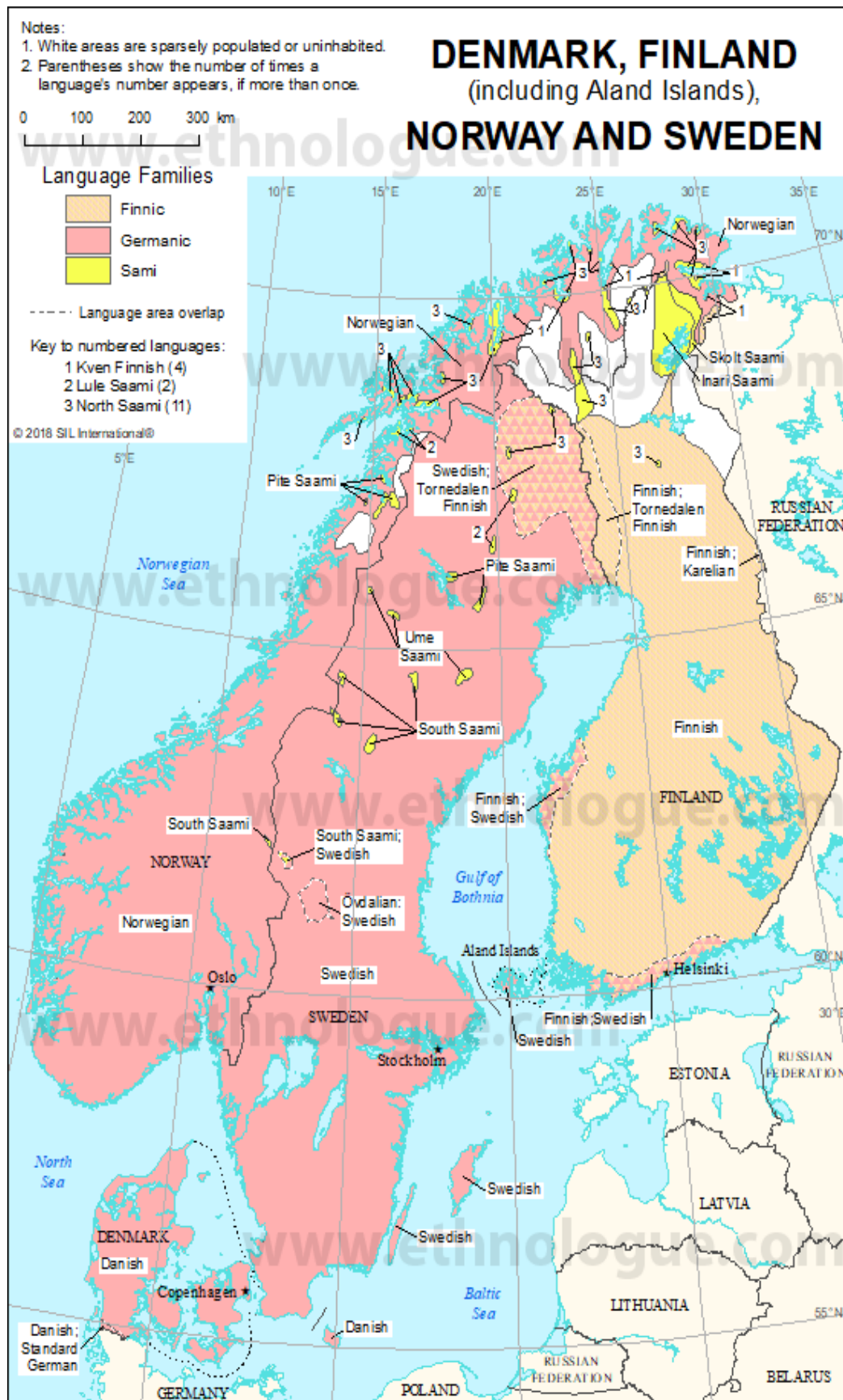

Figura 2: Mapa lingüística de l'àrea escandinava (font: Ethnologue)

4.2. Anàlisi lexicosemàntica dels termes de parentiu

Tal com hem indicat a 1.1., hem escollit quatre llengües de dues famílies lingüístiques diferents, la germànica i la finoúgrica, perquè creiem que hi haurà diferències importants en la categorització i designació dels termes de parentiu. Tanmateix, també cal remarcar que la proximitat i el contacte geogràfic poden fer que siguin diferències mínimes. En qualsevol cas, a l'apartat 5., exposarem les valoracions finals sobre la nostra anàlisi lexicosemàntica.

Com hem avançat a l'apartat sobre l'estat de la qüestió, en qualsevol estudi de la terminologia de parentiu la posició principal és el parlant. D'aquesta manera, en la nostra anàlisi lèxica partim del punt de vista del parlant en primera persona del singular, és a dir, del 'jo', el qual s'anomena ego en estudis sobre els termes de la família. Notem també que el referent és la persona a la qual ens referim. Així, a partir d'ego hem escollit els referents que corresponen a la mateixa generació que el parlant (els germans), els d'una generació de diferència (fills, pares i oncles) i, finalment, els conceptes que fan referència a dues generacions de diferència respecte al 'jo': els avis.

En aquest treball també utilitzarem els conceptes que proposen Dahl i Koptjevskaja-Tamm (2001). Segons les generacions de diferència que hi ha entre el referent i l'ego, Dahl i Koptjevskaja-Tamm utilitzen el concepte *ascending kin terms* o termes de parentiu ascendents per agrupar els referents la generació dels quals precedeix la d'ego. Podem incloure en aquest grup els membres d'una generació més grans que ego, és a dir, els pares, els avis i els oncles. De la mateixa manera, els *descending kin terms* o termes de parentiu descendents corresponen als referents que formen part d'una generació menor; en el nostre estudi, ens referim essencialment als fills. Per acabar, els germans formen part dels *horitzontal kin terms* o termes de parentiu horitzontals (Dahl i Koptjevskaja-Tamm, 2001: 202).

Com veurem, el lèxic evidencia que hi ha categories més bàsiques que d'altres (Andersen, 1978; Brown, 1976). Així, en algunes llengües com el suec, la paraula referida a 'pare' o 'mare' s'utilitza per etiquetar els avis o, fins i tot, els oncles. En qualsevol cas, aquesta tendència sempre es donarà de les paraules simples a les més complexes, mai a la inversa. Així doncs, hi ha categories com 'pare' o 'germà' que són més bàsiques que 'avi' o 'oncle', només cal veure quins són els primers membres del parentesc que ens venen al cap quan parlem de la família. Per aquest motiu afirmem que hi ha categories més bàsiques que d'altres.

Segons Edmonson (2009 [1957]), en la majoria de llengües, els membres d'una família que només tenen una generació de diferència respecte al parlant, és a dir, els termes de primer grau, solen construir-se a partir de dos termes que fan referència a dues persones. A tall d'exemple, el terme del suec que designa 'avi patern' es construeix a partir de la paraula que fa referència a 'pare', donat que l'avi patern és el 'pare del pare'. En aquest sentit, podem dir que els termes de parentiu més allunyats d'ego es construeixen a partir dels membres de la família més bàsics i, per tant, més propers al parlant (Edmonson, 2009 [1957]: 393).

4.2.1. La família lingüística germànica

Tal com hem vist a 4.1., el suec, el danès i el noruec formen part de la mateixa família lingüística: la germànica. En concret, de la branca septentrional. Aquest fet és el principal motiu pel qual totes tres llengües tenen un funcionament molt semblant, fins i tot hi ha termes del parentiu que són idèntics. Per això analitzarem amb més profunditat la primera llengua, el suec, i pel que fa a les altres dues, el danès i el noruec, en farem una descripció menys detallada perquè hi haurà aspectes que ja haurem exposat.

4.2.1.1. Els termes de parentiu en suec

Centrem-nos ara en l'anàlisi del lèxic de parentiu de la llengua sueca. El suec utilitza *moder* per referir-se a 'mare' i *fader* per parlar de 'pare'. *Mor* i *far* són les dues paraules abreujades dels termes *fader* i *moder* i s'utilitzen amb molta freqüència en els registres familiars, mentre que *mamma* i *pappa* són els termes bisil·làbics que s'utilitzen en un registre més col·loquial. Segons Dahl i Koptjevskaja-Tamm (2001: 219-220), *mamma* i *pappa* van entrar al suec com un préstec del francès cap al final del segle XVII i la tendència és que els parlants suecs optin cada vegada més per substituir els termes originals per *mamma* i *pappa*. En aquest cas, Dahl i Koptjevskaja-Tamm (2001: 221-222) parlen del fenomen de la integració lèxica.

Per parlar dels fills, la llengua sueca té dues categories: *son* designa la categoria 'fill' i *dotter* fa referència a 'filla'. En la llengua sueca, com veiem, el sexe és el factor de categorització que s'utilitza per classificar els referents de l'equivalent a la categoria 'fill'. En definitiva, els pares i els fills es classifiquen en dues categories diferents segons el sexe del referent i aquestes categories s'etiqueten amb paraules simples.

Tal com veiem a (1), el suec també presenta dues categories principals referides als germans, el factor de categorització de les quals és el sexe: *bror* fa referència a ‘germà’ i *syster*, a ‘germana’. Així, podem dir que la llengua sueca té dues categories diferents per als germans, a diferència del català, per exemple, que només en té una que es flexiona: *germà/(n)a*:

(1) germà	<i>bror</i>	germana	<i>syster</i>
germà gran	<i>storebror</i>	germana gran	<i>storasyster</i>
germà petit	<i>lillebror</i>	germana petita	<i>lillasyster</i>

Així doncs, el suec presenta dues categories principals designades amb dues etiquetes diferents, *bror* i *syster*, a partir de les quals s'especifica dins de la categoria l'edat del germà respecte d'ego. A tall d'exemple, *storebror* fa referència a ‘germà gran’ i *storasyster* a ‘germana gran’. Com veiem, l'adjectiu, que és el primer element del compost, complementa el substantiu i aporta la informació referida a l'edat.

Segons Holmes i Hinchliffe (2013: 77-78), l'adjectiu, que es flexiona en gènere i nombre, precedeix el nucli al qual complementa. A continuació reproduïm un dels exemples que Holmes i Hinchliffe (2013) citen: el sintagma *a young girl* en anglès, que és la llengua que fan servir els autors de la gramàtica, correspon a *en ung tjej* en suec. Així, l'adjectiu *ung*, que fa de complement de noia (*tjej*), es col·loca abans del substantiu. Si l'estructura morfològica d'aquest tipus de sintagma nominal és [CN-Nucli], l'adjectiu que complementa la paraula *germà* o *germana* també precedirà el nucli. En aquest cas, els dos adjectius són *stor* per a ‘gran’, i *liten*, per a ‘petit’. Cal destacar que l'adjectiu *liten* és una paraula molt irregular i presenta diverses formes segons el gènere i el nombre dels substantius. Per exemple, *lilla* s'utilitza per als substantius singulars determinats de gènere neutre, i, en canvi, *små*, per als plurals (Holmes i Hinchliffe, 2013: 86).

En definitiva, l'adjectiu precedeix el terme de parentiu, és a dir, amb el complement del nom davant del nucli del sintagma nominal, es parla de ‘germà gran’, *storebror*; ‘germana gran’, *storasyster*; ‘germà petit’, *lillebror* i ‘germana petita’, *lillasyster*. Cal subratllar que en cap cas aquestes quatre paraules representen categories diferents, sinó que continuen sent les mateixes categories originals de *bror* i *syster* que, juntament amb l'adjectiu, transmeten l'edat del referent en relació amb ego.

Tal com acabem de veure amb els termes per a germans, els mots que es refereixen als avis i als oncles també són paraules compostes. A continuació observem que els avis es distingeixen pel sexe del referent i alhora per la via. Així, la formació d'aquests termes es fa a partir de la combinació dels termes simples referits a 'mare' (*mor*) i 'pare' (*far*) i, per tant, de les categories dels pares:

- (2) avi patern *farfar*
 avi matern *morfar*
 àvia paterna *farmor*
 àvia materna *mormor*

Segons Holmes i Hinchliffe (2013), els compostos de la llengua sueca poden estar formats per dos o més mots que actuen com a paraules independents. Com és sabut, els dos elements que formen una paraula composta no tenen el mateix pes semàntic. Mentre que un aporta el significat principal i actua com a nucli del sintagma, l'altre element, que va en primer lloc, fa de complement del nucli. Així, *hus tak*, que en suec vol dir 'teulada de la casa' (lit. 'casa teulada'), presenta la mateixa estructura que hem vist unes línies més amunt: [CN-Nucli] (Holmes i Hinchliffe, 2013: 627).

Els mots que designen els avis també presenten aquesta estructura morfològica. És per això que *farfar*, que significa 'avi patern', és una paraula composta. Com veiem, aquest terme es forma a partir de la paraula per a 'pare': *far*. Així, el primer element del compost és el complement del segon element, que és el nucli. Per tant, el significat de *farfar* és 'el pare (*far*) del pare (*far*)', una estructura morfològica diferent del català, que situa, en aquests casos, el complement després del nucli: [Nucli-CN]. La mateixa estructura és útil per analitzar el terme que correspon a 'avi matern': *morfar*. Els termes referits a 'àvia' segueixen el mateix patró: *farmor* correspon a 'la mare del pare' i *mormor*, a 'àvia materna'.

En resum, tal com hem vist a (2), els avis, que es representen amb paraules compostes, queden inclosos dins les categories 'pare' i 'mare'. També cal assenyalar que en la formació d'aquests compostos es distingeix la via i, per tant, es té en compte el parent intermediari entre el referent i ego.

Com veiem a (3), els termes més generals que s'utilitzen per als parents de tercer grau, és a dir, els oncles, són *onkel* ('oncle') i *tant* ('tia'). Per tant, el suec presenta dues categories principals per als tiets, el factor de categorització de les quals és el sexe del referent. Ara bé, hi ha quatre paraules que són més precises perquè fan referència a la via. Aquests quatre termes es configuren a partir de les paraules simples referides als pares i als germans. En aquest sentit, *farbror* es refereix a 'oncle patern' partint dels terme de pare (*far*) i de la paraula per a 'germà': *bror*. En la mateixa línia trobem que 'oncle matern' és *morbror*, basant-se en els termes de parentesc més bàsics, en aquest cas, germà (*bror*) de la mare (*mor*). *Faster* fa referència a 'germana del pare'. En aquest punt convé destacar que la formació d'aquesta paraula no ha mantingut els dos elements intactes, com veiem en el cas de *farbror* o *morbror*, sinó que s'ha format a partir de la contracció de l'inici del mot referit a 'pare': *fa-*, i la darrera part del mot que es refereix a 'germana': *-ster*, de *syster*. El mateix esquema es pot aplicar al mot referit a 'tia materna', format a partir de la contracció de *mor* i *syster*: *moster*. En conclusió, l'estructura morfològica dels oncles, quan se n'especifica la via, és la mateixa que la dels avis. El complement del substantiu precedeix el nucli del compost: [CN- Nucli].

(3)	oncle	<i>onkel</i>	tia	<i>tant</i>
	oncle patern	<i>farbror</i>	tia paterna	<i>faster</i>
	oncle matern	<i>morbror</i>	tia materna	<i>moster</i>

Podem acabar l'apartat sobre el lèxic suec subratllant que la terminologia del parentiu es basa en la família nuclear; és a dir, a partir de la combinació de les paraules referides als pares i als germans, es formen els compostos referits als familiars més allunyats d'ego com els avis o els tiets. Cal notar, però, que si es parla dels oncles sense fer referència a la via, aleshores el suec sí que té dues categories pròpies: 'onkel' i 'tant' (Parkin, 2015: 224).

4.2.1.2. Els termes de parentiu en danès

Com el suec, el danès té dues paraules que designen la categoria 'mare': *moder* i *mor*; i dues que designen la de 'pare': *fader* i *far*. Tal com sostenen Allan *et al.* (2000), les paraules *fader* i *moder* se solen abreviar a *far* i *mor* tant al registre oral com a l'escrit. Passa el mateix amb el terme referit a 'germà' (*broder*), el qual s'abrevia a *bror* (Allan *et al.*, 2000: 6). El terme *søn* es refereix a 'fill' i *datter*, a 'filla'. Així, el principal factor de categorització dels pares i els fills és el sexe del referent.

El danès, com el suec, també presenta dues úniques categories per als germans amb dues paraules simples: *bror* i *søster*. Ara bé, a partir d'aquests termes simples es pot indicar l'edat del referent seguint l'estructura morfològica que hem explicat unes línies més amunt: [CN-Nucli]. Per tant, l'adjectiu, que fa de complement del nom, és el primer element del compost, i el segon element, el nucli. Així, *storebror* és 'germà gran'; *storesøster*, 'germana gran'; *lillebror*, 'germà petit' i *lillesøster*, 'germana petita'. Veiem, doncs, que els mots per als germans es formen a partir d'un substantiu que va precedit d'un adjectiu: *stor*, que significa 'gran' i *lille*, 'petit'.

Tal com veurem amb les categories dels avis i els oncles, Kuznecov (2009 [1974]) destaca que el danès distingeix els referents per *direction of kinship*, un concepte que fa referència al sexe del parent intermediari entre el referent i ego. (Kuznecov, 2009 [1974]: 9). Tot i així, per referir-se als avis, el danès també té dos termes generals que no assenyalen la via: *bedstefar* per a 'avi' i *bedstemor* per a 'àvia'. Cal remarcar que *bedst* és un adjectiu en grau superlatiu que significa 'millor' (Allan *et al.*, 2000: 46). Tanmateix, com hem vist, la llengua danesa també distingeix els avis per la via. Així, *farfar* és 'avi patern' i *morfar*, 'avi matern' combinant els termes simples referits a 'mare' i 'pare'. Les paraules que designen 'àvia' segueixen el mateix patró. Com veiem a (4), *bedstemor* és la paraula més general que no al·ludeix al parent intermediari i, en canvi, *farmor* es refereix a 'àvia paterna' i *mormor*, a 'àvia materna'. Per tant, els avis formen part de les categories 'pare' i 'mare' i, com en suec, es representen mitjançant mots compostos:

(4)	avi	<i>bedstefar</i>	àvia	<i>bedstemor</i>
	avi patern	<i>farfar</i>	àvia paterna	<i>farmor</i>
	avi matern	<i>morfar</i>	àvia materna	<i>mormor</i>

Pel que fa als oncles, la llengua danesa també presenta dues categories principals que atenen únicament al sexe del referent: *onkel* es refereix a 'oncle' i *tante*, a 'tia'. En conseqüència, la paraula *tante* pot fer referència a 'tia materna' i 'tia paterna' (Jones i Gade, 2003 [1993]: 85). El terme *onkel* també inclou els referents masculins paterns i materns. Tanmateix, aquesta llengua germànica també ofereix la possibilitat de denominar els oncles segons el parent intermediari. Com hem vist, els termes referits als avis es formen a partir de les paraules que fan referència als pares; els mots per a oncles, en canvi, s'estructuren prenent com a base les paraules per als pares i germans. Tal com recollim a (5), 'oncle patern' és *farbror*, partint de

dues paraules simples que hem vist unes línies més amunt: *far* que significa ‘pare’ i *bror*, ‘germà’. En la mateixa línia, ‘oncle matern’ és *morbror*: ‘germà de la mare’. La categoria ‘tia’, com hem vist, és designada per un terme principal: *tante*, que no fa referència al parent intermediari, però se’n pot especificar la via amb les paraules *moster* com a ‘tia materna’ i *faster* com a ‘tia paterna’. Cal destacar que l’ordre d’aquestes paraules compostes també és [CN- Nucli]:

(5)	oncle	<i>onkel</i>	tia	<i>tante</i>
	oncle patern	<i>farbror</i>	tia paterna	<i>faster</i>
	oncle matern	<i>morbror</i>	tia materna	<i>moster</i>

En resum, les paraules que designen les categories dels avis i els oncles en danès, com en suec, són paraules compostes formades a partir dels mots simples referits als pares i germans.

4.2.1.3. Els termes de parentiu en noruec

La llengua noruega presenta dues categories per als pares, el factor de categorització de les quals és el sexe. *Mor* o *mamma* al·ludeixen a la categoria ‘mare’, i *far* o *pappa*, al concepte ‘pare’. Tal com hem vist amb la llengua sueca i la danesa, en noruec també existeixen dues categories principals per als fills segons el sexe: *sønn* fa referència a ‘fill’ i *datter*, a ‘filla’.

Com veiem a (6), el suec presenta dues categories generals referides als germans: *bror* es refereix a ‘germà’ i *søster*, a ‘germana’. Per tant, el factor de categorització dels germans és el sexe del referent. Ara bé, cal fer notar que el noruec també pot indicar l’edat dels germans, encara que aquest fet no comporta cap canvi de categoria. Vegem-ho exemplificat: *storebror*, amb l’adjectiu a davant del terme de parentiu, es refereix a ‘germà gran’ i *storesøster* al·ludeix al concepte ‘germana gran’. L’adjectiu referit a ‘petit’, *lille*, serveix per indicar que el germà o germana és més petit que ego. Així, *lillebror* és ‘germà petit’ i *lillesøster*, ‘germana petita’. Per tant, veiem que el primer element d’aquests compostos és un adjectiu que fa la funció de complement del nom, seguit del substantiu, el qual és el nucli de la paraula composta:

(6)	germà	<i>bror</i>	germana	<i>søster</i>
	germà gran	<i>storebror</i>	germana gran	<i>storesøster</i>
	germà petit	<i>lillebror</i>	germana petita	<i>lillesøster</i>

El noruec també distingeix els avis pel sexe amb dos termes generals: *bestefar* es refereix a 'avi' i *bestemor*, a 'àvia'. Tanmateix, convé remarcar que els avis també es distingeixen per la via, és a dir, a partir del parent intermediari. D'aquesta manera, *farfar*, amb la duplicació del terme simple referit a 'pare' (*far*), dona el 'pare del pare', és a dir, 'avi patern'. La mateixa estructura es pot aplicar als altres termes referits als avis: *morfar* es refereix a 'avi matern', *farmor*, a 'àvia paterna' i *mormor*, a 'àvia materna'.

La llengua noruega presenta dues maneres de denominar els oncles, la menys precisa de les quals categoritza els tiets únicament pel sexe del referent. Així, *onkel* és el mot que al·ludeix a 'oncle' i *tante*, a 'tia'. En aquest cas, les paraules que designen els oncles no són termes compostos que es construeixen a partir d'un altre familiar, com hem vist amb els avis, sinó que són paraules simples. Ara bé, si volem fer referència a la via que uneix ego i el referent, el noruec presenta quatre paraules compostes referides als oncles. Com veiem a (7), aquests compostos, l'estructura dels quals és [CN-Nucli], es formen a partir de les paraules referides als pares i als germans. A tall d'exemple, *farbror* és el 'germà del pare', en aquest sentit, doncs, la categoria 'oncle patern' està dins la categoria 'germà'.

(7)	oncle	<i>onkel</i>	tia	<i>tante</i>
	oncle patern	<i>farbror</i>	tia paterna	<i>faster</i>
	oncle matern	<i>morbror</i>	tia materna	<i>moster</i>

En resum, el noruec categoritza els membres més bàsics de la família a partir del sexe del referent i aquest és el principal factor de categorització. Ara bé, com hem vist a (6), també fa referència a l'edat del germà o germana a través de la unió d'un adjectiu i un substantiu, encara que aquest fet no implica cap canvi de categoria. Les etiquetes que designen els avis són paraules compostes formades a partir de paraules simples. Així, els mots referits a aquests termes de parentiu ascendents mostren que el noruec també té en compte el parent intermediari a l'hora d'etiquetar-los, encara que aquest fet no implica la creació de categories noves. Com hem dit, els avis formen part de les categories dels pares. Els oncles, en canvi, corresponen a dues categories diferents, etiquetades amb els termes *onkel* i *tante*, si no ens fixem en la via; si s'hi vol fer referència, aleshores el noruec presenta quatre paraules compostes a partir dels parents més pròxims al parlant: els pares o els germans.

4.2.2. La família lingüística finougrica

4.2.2.1. Els termes de parentiu en finès

En finès, *äiti* i *isa* són les dues paraules simples que anomenen les categories de ‘mare’ i ‘pare’ respectivament. Els fills, com els pares, es categoritzen pel sexe: ‘fill’ rep l’etiqueta de *poika* i ‘filla’, la de *tytär*. Com veiem a (8), els germans també tenen el mateix factor de categorització que els pares i els fills: el sexe del referent. En aquest sentit, el finès presenta dues etiquetes principals referides als germans: *veli* es refereix a ‘germà’ i *sisko*, a ‘germana’. Així, el finès classifica els germans en dues categories principals, *veli* i *sisko*, a partir de les quals se n’especifica l’edat amb un adjectiu. Veiem que l’adjectiu *iso* s’annexa al substantiu per obtenir els termes referits als germans més grans que ego: *isovel* per a ‘germà gran’ i *isosisko* per a ‘germana gran’. Per anomenar els germans que són menors que ego s’utilitza l’adjectiu *pikku*, que significa ‘petit’. D’aquesta manera, trobem ‘germà petit’ etiquetat com a *pikkuveli* i ‘germana petita’, com a *pikkusisko*:

(8)	germà	<i>veli</i>	germana	<i>sisko</i>
	germà gran	<i>isovel</i>	germana gran	<i>isosisko</i>
	germà petit	<i>pikkuveli</i>	germana petita	<i>pikkusisko</i>

Per tant, els pares, els fills i els germans, sense referir-se a l’edat d’aquests últims, presenten paraules simples; ara bé, quan es vol fer referència a l’edat dels germans, es formen paraules compostes a partir d’un substantiu i un adjectiu.

Des del punt de vista lèxic, els mots finesos que es refereixen als avis tenen una estructura diferent dels equivalents en les llengües germàniques. Els avis corresponen a paraules compostes, les quals es basen en els termes per a ‘pare’ i ‘mare’ i un adjectiu que té la funció de complement del nom dins del compost. En aquest cas, s’usa l’adjectiu que significa ‘gran’: *iso*. Així, seguint l’estructura [CN- Nucli], ‘avi’ s’anomena amb el terme *isoisä*, que literalment significa ‘gran pare’. La categoria ‘àvia’ segueix el mateix patró amb l’etiqueta *isoäiti*, formada per dos elements: l’adjectiu referit a ‘gran’ va anteposat al nucli del compost: *äiti* (‘mare’). Aquest exemple ens recorda a altres llengües de la família germànica com l’anglès, que utilitza la mateixa estructura morfològica per denominar els avis: *grandfather* i *grandmother*. I, en

canvi, difereix d'altres llengües germàniques, com les que hem vist a 4.2.1., que geogràficament són més properes al finès.

Cal tenir en compte que no hem trobat a les fonts lexicogràfiques consultades que el finès distingeixi els avis per la via, així com fan les tres llengües germàniques descrites. Aquest fet ens indica que és possible que aquests termes no existeixin en la llengua finesa.

Les tres llengües germàniques que hem analitzat a 4.2.1. presenten dos sistemes per referir-se als oncles. D'una banda, tenen dues paraules simples que no fan referència a la via, *onkel* i *tant* o *tante*. De l'altra, si se'n vol especificar la via, s'utilitzen els termes referits a les categories dels pares i germans. Tanmateix, el finès no segueix cap de les dues estructures que acabem de veure, sinó que té dues categories diferents per a 'oncle' en funció de la via. Així, el mot *setä* es refereix a 'oncle patern' i *eno* fa referència a 'oncle matern'. Desconeixem si el finès té una paraula que designi 'tia materna', les fonts lexicogràfiques del finès únicament ofereixen el mot *täti* per a 'tia'. Així, veiem que el finès té categories pròpies, designades amb paraules simples, almenys per als oncles.

En resum, podem subratllar que el finès designa les categories del parentiu amb paraules simples, excepte els mots per als germans quan es té en compte l'edat, que es formen amb un adjectiu a davant del substantiu; i els avis, els mots compostos dels quals s'estructuren a partir de l'adjectiu *iso* i el substantiu referit a 'pare' o 'mare'.

4.2.3. Comparació

El primer tret comú en les quatre llengües estudiades és el factor de categorització que s'utilitza per organitzar els principals membres de la família. Com veurem a continuació, els pares, els fills i els germans es categoritzen segons el sexe del referent.

Totes quatre llengües categoritzen els germans pel sexe, per tant, tenen dues categories principals, però distingeixen l'edat del germà o germana amb un adjectiu que s'uneix al terme de parentiu. Com hem dit, fer referència a l'edat del referent no implica que els parlants categoritzin separatament els membres de la línia horitzontal. La llengua catalana, per exemple, també fa al·lusió a l'edat dels germans amb un adjectiu, que en aquest cas no va unit al substantiu sinó que hi va darrere, i no per aquest motiu els parlants categoritzen aquests conceptes per separat, sinó que independentment de l'edat, 'germà petit' i 'germà gran' s'inclouen dins la categoria 'germà'.

Les tres llengües germàniques, el suec, el danès i el noruec, utilitzen la mateixa paraula, *bror*, per referir-se a 'germà', mentre que els mots referits a la categoria 'germana' són molts semblants, de fet, només presenten una petita diferència ortogràfica. Ara bé, la llengua finesa, que no forma part de la mateixa família lingüística, recordem que és una llengua finoúgrica, presenta dos mots referits als germans que no comparteixen cap tret comú amb les paraules de les altres llengües: *veli* i *sisko*.

Si atenem a l'edat del germà respecte del parlant, cada llengua presenta quatre paraules compostes que s'estructuren a partir d'un adjectiu i un substantiu. Les quatre llengües estudiades comparteixen la mateixa estructura morfològica: [CN- Nucli]. Així, el nucli del compost és el segon element, i el complement, l'adjectiu que precedeix el substantiu.

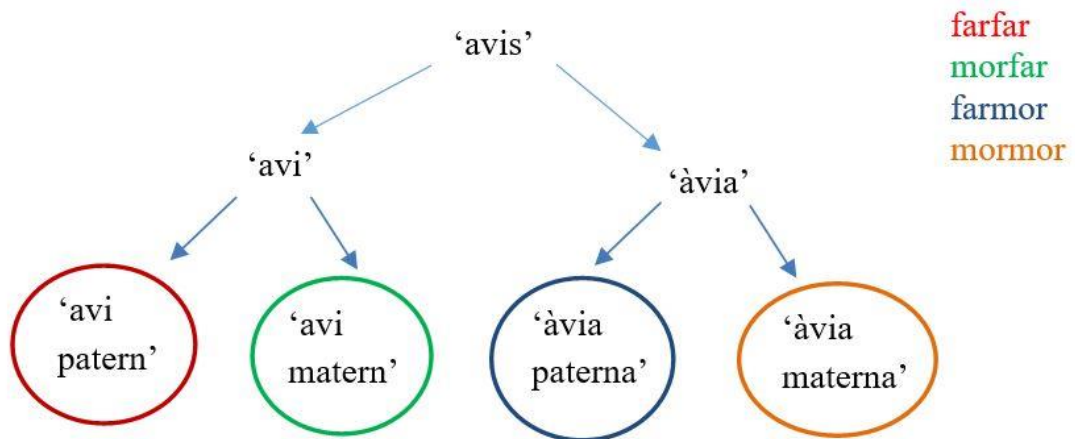
Si ens centrem en la categorització dels fills, veiem que és idèntica en les quatre llengües: es classifiquen en dues úniques categories segons el sexe del referent. El finès es refereix a aquests referents de parentiu descendents amb els termes *poika* i *tytär*. El suec, el danès i el noruec mostren termes molt semblants. El suec presenta els mots *son* i *dotter*, el danès utilitza la vocal \emptyset per a 'fill' (*søn*), i 'filla' s'escriu *datter*. El noruec ha incorporat una doble *n* al final del terme referit a 'fill': *sønn*, i comparteix amb el danès el mateix mot referit a 'filla': *datter*.

A continuació comparem els termes referits als pares. Com veiem a la figura 3, les tres llengües germàniques utilitzen els mateixos mots per referir-se als pares. Així, *moder* o la forma abreujada *mor*, juntament amb *mamma*, fan referència a la categoria 'mare'. Per a la categoria 'pare', el cas es repeteix: també s'utilitza *pappa* davant dels termes etimològicament germànics: *fader* i *far*. La llengua finesa té dos termes completament diferents als que acabem de veure: *isa* correspon a 'pare' i *äiti*, a 'mare'. En definitiva, les quatre llengües estudiades tenen dues categories per als pares, diferenciades pel sexe del referent i etiquetades amb dos mots simples.

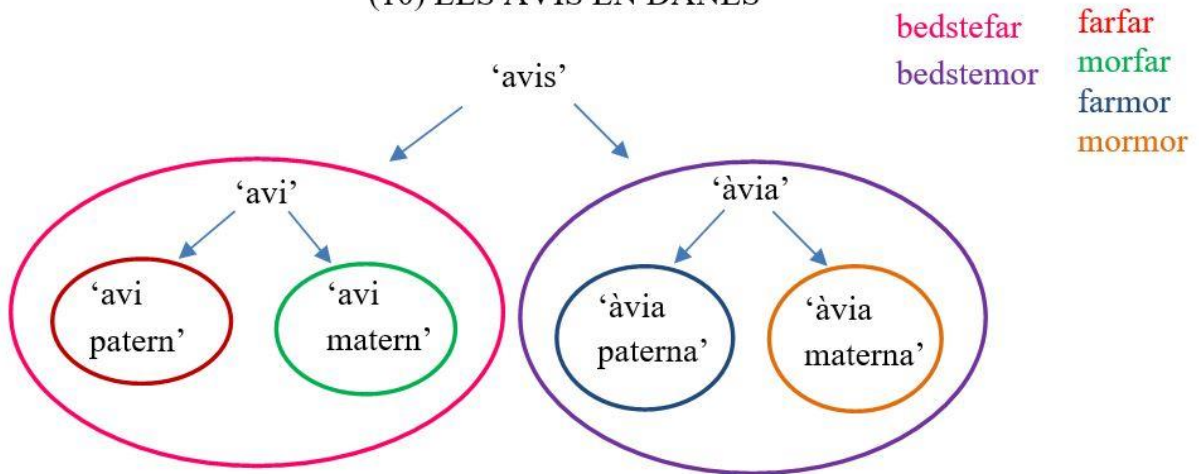
A continuació descrivim la categorització dels avis i els oncles, i ho fem d'una manera una mica diferent perquè són els que presenten més divergències: a partir de mapes semàntics. Com hem vist amb les llengües germàniques, si es té en compte la via, els mots referits als avis són paraules compostes i estan formades a partir de mots simples que defineixen la categoria. Edmonson (2009 [1957]) sosté que els termes referits als avis són "descriptius" o "classificatoris" (Edmonson, 2009 [1957]: 396). Dit d'una altra manera, els elements que formen cada compost descriuen la categoria a la qual s'al·ludeix. Les tres llengües germàniques, per exemple, utilitzen el terme *morfar*, el qual està format per les paraules *mor* i *far* que descriuen la categoria 'avi matern'.

Tal com observem als següents mapes semàntics, les tres llengües germàniques distingeixen els avis pel sexe del referent i alhora per la via. Així, hi ha quatre paraules, en cada llengua, que es refereixen als avis. Ara bé, només el danès a (10) i el noruec a (11), tenen dos termes generals que no fan referència al parent intermediari, sinó que només atenen al sexe del referent. Aquests dos termes apareixen als mapes semàntics de color rosa i morat. Per tant, la llengua danesa i la noruega tenen dues vies per denominar aquests termes de parentiu ascendents.

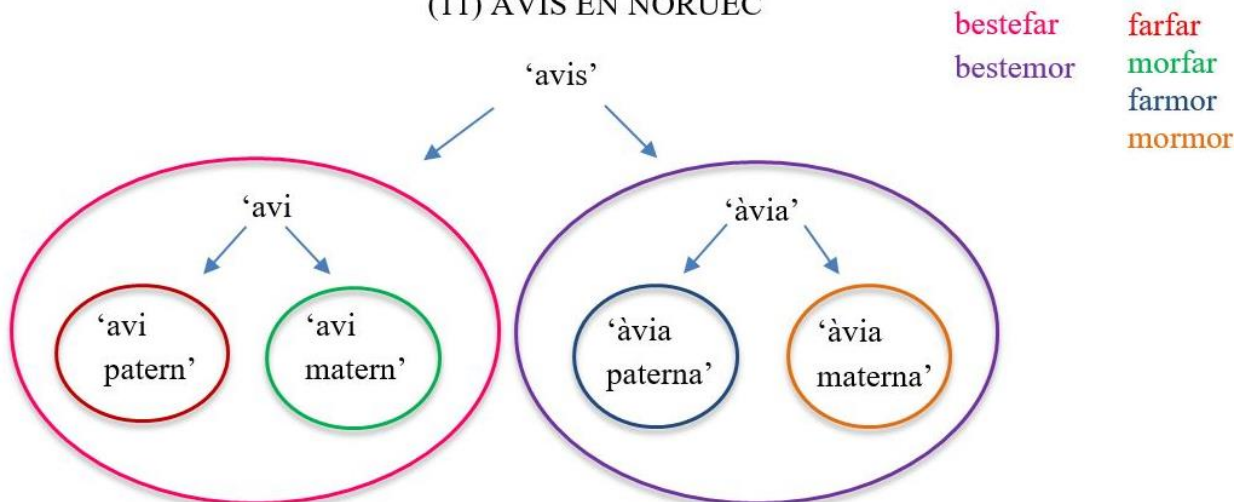
(9) ELS AVIS EN SUEC

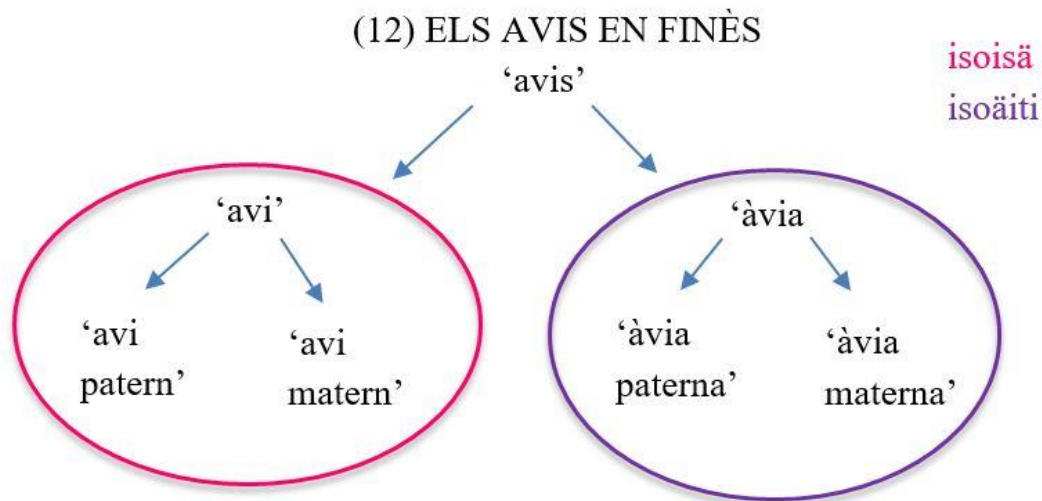
(10) ELS AVIS EN DANÈS

(11) AVIS EN NORUEC

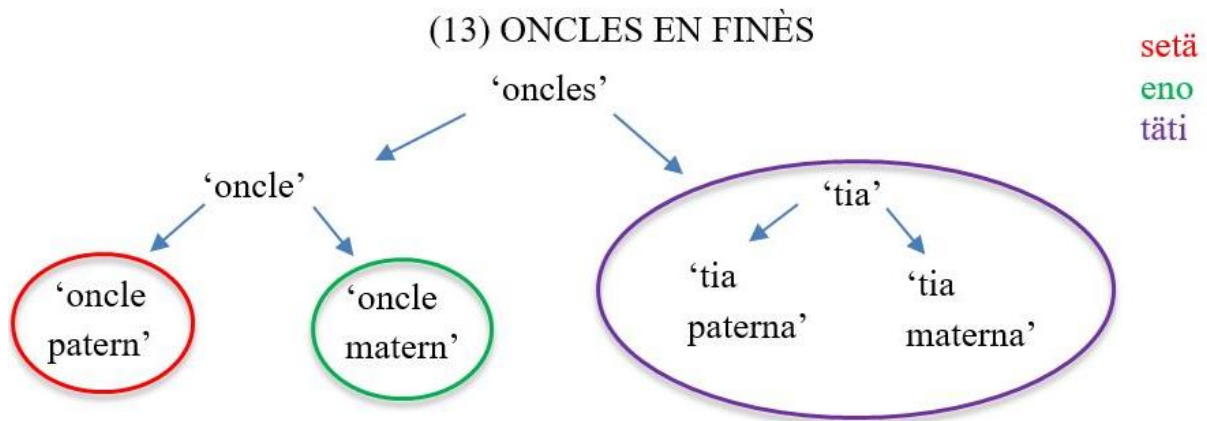

Com veiem a (12), les paraules del finès, en canvi, no al·ludeixen a la via, i, per tant, en comptes de tenir quatre paraules com les altres tres llengües analitzades, en té dues. Aquests dos termes, que també són compostos, es formen a partir del substantiu referit a 'pare' o 'mare' i l'adjectiu *iso* ('gran').

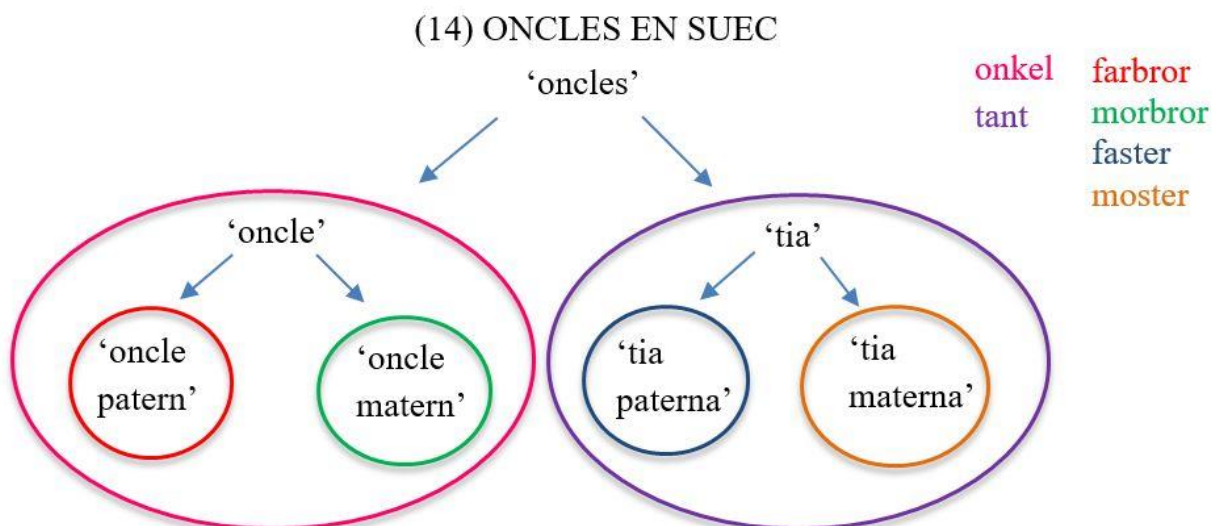

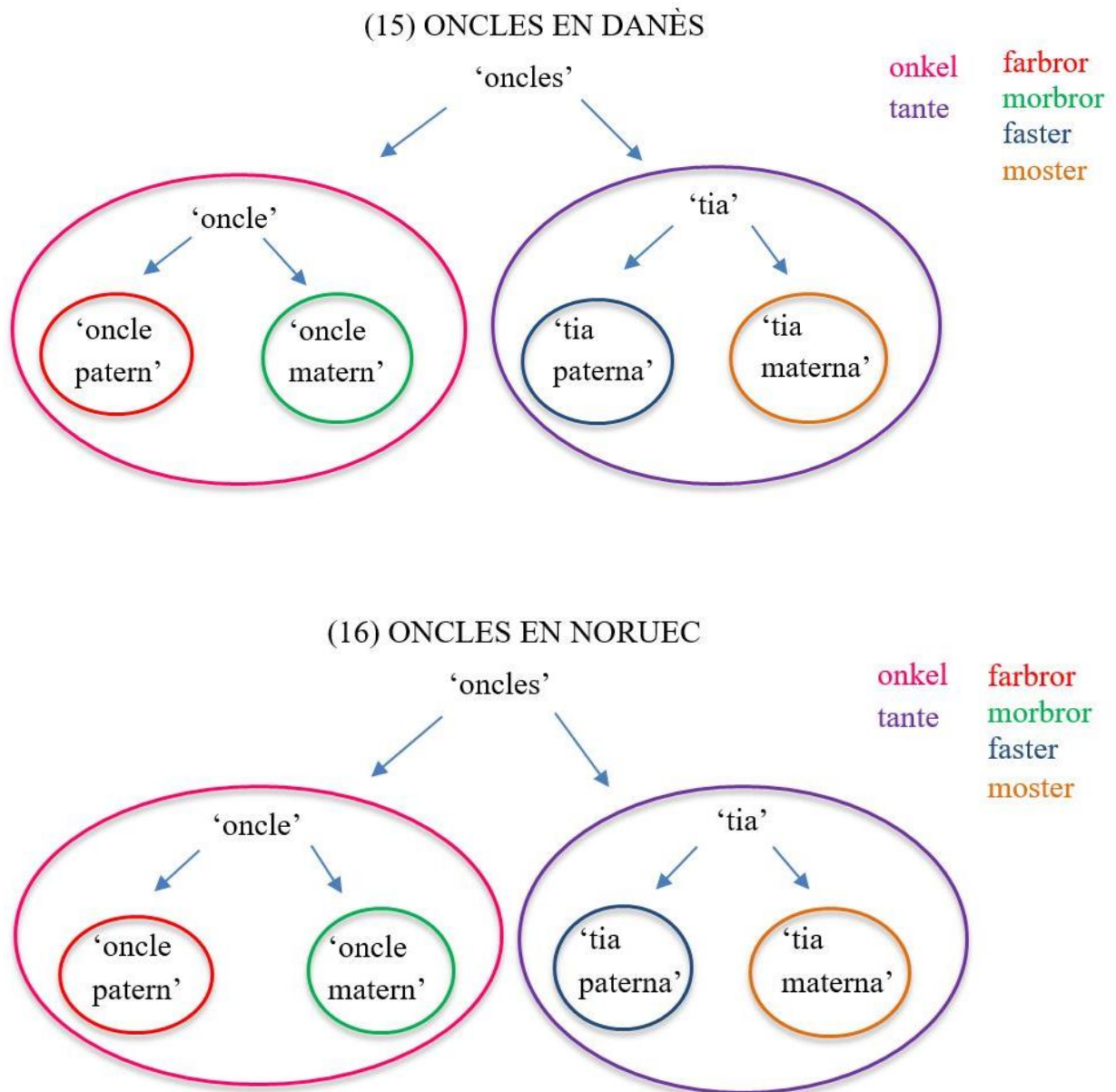
Tal com hem vist, els elements que formen els compostos referits als avis, difereixen entre la família ugrofinesa i la germànica, tot i que l'estructura morfològica d'aquestes paraules és la mateixa en les quatre llengües: [CN- Nucli]. El primer element del compost, un substantiu, en el cas del suec, el noruec i el danès, o un adjectiu, en finès, és el complement del nom del nucli. El segon element del compost és el nucli de la paraula, per tant, el mot que té més pes semàntic. Per acabar aquest apartat referit a la categorització dels avis, cal fer notar que en les quatre llengües estudiades les categories dels avis formen part de categories més simples i més pròximes al parlant: les categories dels pares.

En la mateixa línia, les quatre llengües analitzades també presenten diferents maneres de classificar els oncles. Com veiem al mapa semàntic de (13), el finès distingeix els oncles pel sexe, però alhora presenta dues categories diferents per a 'oncle' segons la via, és a dir, si l'oncle és patern o matern. Aquestes tres categories corresponen a mots simples: *täti* fa referència a 'tia', *setä*, a 'oncle patern' i *eno*, a 'oncle matern'. En definitiva, el finès categoritza els oncles segons el sexe del referent i segons la via en el cas de 'tiet':

Les altres tres llengües analitzades, en canvi, presenten dues maneres diferents d'etiquetar els oncles. Quan es parla de tia i oncle en general, aquestes llengües tenen paraules simples que designen unes categories específiques en funció del sexe del referent: *tant* o *tante* per a 'tia' i *onkel* per a 'oncle'. Aquests exemples ens mostren que en aquest cas sí que existeixen dues categories diferents per als tiets. Ara bé, si es vol especificar la via, aleshores el suec, el danès i el noruec presenten paraules compostes per dos substantius. En aquest sentit i tal com veiem als mapes de (14), (15) i (16), les categories referides als oncles s'inclouen dins les categories dels germans. Per il·lustrar aquesta idea, a continuació fem referència a un exemple del suec: *farbror* és 'germà del pare' i *morbror*, 'germà de la mare'. Com veiem, l'estructura morfològica d'aquests termes és [CN- Nucli].

En definitiva, si tenim en compte la via del referent, les llengües germàniques presenten quatre compostos, les categories dels quals formen part de les categories dels germans. Ara bé, també presenten dos termes més generals els quals no fan referència a la via. Aquests dos termes sí que designen dues categories pròpies per als oncles. La llengua finoúgrica, en canvi, té categories pròpies per als oncles, que s’etiqueten amb paraules simples.

Parkin (2015) sosté que en suec, en noruec i en danès, els termes que no fan referència a la via, *onkel* i *tant/e*, són préstecs del francès que s’han introduït a través de l’anglès o l’alemany. Així, els mots del francès, *onkel* i *tante*, són idèntics als que s’utilitzen en danès i noruec: *onkel*

i *tante*; i molt semblants als del suec: *onkel* i *tant*. De fet, la paraula sueca que es refereix a 'tieta' només ha perdut la darrera vocal (Parkin, 2015: 224). Si partim de la idea que els termes *onkel* i *tant/e* són préstecs dels francès, creiem que també han pres el mateix significat que tenen en la llengua francesa. És a dir, sabem que en francès el terme *onkel* és una paraula polisèmica que fa referència a tots els oncles en general, ties incloses, i als oncles masculins en particular. Malgrat que no hem trobat documentat el significat més general d'*onkel* en les llengües estudiades, creiem que en suec, en danès i en noruec aquest mot també té els dos significats que té en la llengua francesa: 'oncles' en un significat general i alhora 'oncle masculí' oposat a 'tia'.

En qualsevol cas, el fet que les categories referides als oncles siguin designades per préstecs fa que hi hagi semantistes que considerin que no etiqueten categories 'bàsiques' (Enfield *et al.*, 2006). Així, els grups categorials d'oncles més bàsics són els designats per compostos. Per tant, els oncles queden inclosos dins la categoria que fa de nucli del sintagma: la categoria 'germà'. No obstant això, sí que els categoritzen a part, en funció del sexe del referent, i es designen amb aquests manlleus. Però seguint les hipòtesis d'Enfield, serien categories menys bàsiques.

Estudi del lèxic i la categorització de les relacions de parentiu en quatre llengües d'Escandinàvia

CATALÀ	SUEC	DANÈS	NORUEC	FINÈS
mare mama	mor, moder mamma	mor, moder	mor mamma	äiti
pare papa	far, fader pappa	far, fader	far pappa	isä
fill	son	søn	sønn	poika
filla	dotter	datter	datter	tytär
germà (oposat a germana)	bror	bror	bror	veli
germana	syster	søster	søster	sisko
germà gran	storebror	storebror	storebror	isoveli
germana gran	storasyster	storesøster	storesøster	isosisko
germà petit	lillebror	lillebror	lillebror	pikkuveli
germana petita	lillasyster	lillesøster	lillesøster	pikkusisko
avi (oposat a àvia)	-	bedstefar	bestefar	isoisä
avi patern	farfar	farfar	farfar	-
avi matern	morfar	morfar	morfar	-
àvia	-	bedstemor	bestemor	isoäiti
àvia paterna	farmor	farmor	farmor	-
àvia materna	mormor	mormor	mormor	-
oncle (oposat a tia)	onkel	onkel	onkel	-
oncle patern	farbror	farbror	farbror	setä
oncle matern	morbror	morbror	morbror	eno
tia	tant	tante	tante	täti

tia paterna	faster	faster	faster	-
tia materna	moster	moster	moster	-

Figura 3: Esquema dels termes de parentiu en les quatre llengües d'Escandinàvia.

5. CONCLUSIONS

En aquest treball hem comparat els termes de parentiu del suec, el noruec, el danès i el finès, seguint el marc teòric de la semàntica cognitiva i la tipologia lèxica. Després d'analitzar els principals membres del nucli familiar de quatre llengües d'Escandinàvia i fer-ne la posterior comparació, hem arribat a les conclusions que recollim en aquest apartat.

A l'apartat 1.1., ens vam plantejar unes hipòtesis i, un cop hem analitzat els termes de parentiu, n'hem pogut verificar algunes i refutar-ne unes altres. Una de les hipòtesis de què partíem era que l'organització de la terminologia del parentesc podia respondre a certs drets o obligacions dels membres d'un sistema familiar. Hem de dir, però, que les paraules que hem analitzat no ens en donen cap informació, per tant, aquesta hipòtesi no s'ha complert, almenys amb les dades de què disposem. Si féssim un estudi més exhaustiu o analitzéssim familiars més allunyats del parlant, potser trobaríem algun terme relacionat amb l'organització de les societats escandinaves, com els termes de *pubilla* i *hereu* en català.

Abans de fer l'anàlisi dels termes que hem seleccionat i tal com recollim a 1.1., havíem formulat la hipòtesi per la qual les paraules del suec, el danès i el noruec, atès que formen part de la mateixa família lingüística, presentarien termes iguals o amb diferències menors. En aquest sentit, molts dels termes que hem analitzat coincideixen en les tres llengües germàniques: les paraules referides als pares, *mor* i *far*; el terme que correspon a 'germà', *bror*; o la manera de denominar els avis i els oncles quan, a part del sexe, també es té en compte la via: *farfar*, *morfar*, *farmor* i *mormor* per als avis, i *farbror*, *morbror*, *faster* i *moster* per als oncles. Els altres termes presenten divergències pròpies del sistema ortogràfic de cada llengua.

Tal com apuntàvem a 1.1., hem vist que hi ha diferències importants en la categorització de les dues famílies lingüístiques, sobretot en els membres més allunyats d'ego, com els avis i els oncles. Els pares, els fills i els germans, en canvi, es categoritzen igual en totes quatre llengües: dues categories bàsiques per a cada categoria en català ('pares', 'fills' i 'germans'), el factor de categorització de les quals és el sexe del referent. Aquestes categories corresponen a paraules simples. Ara bé, si es vol fer referència a l'edat dels germans, totes quatre llengües utilitzen mots compostos per un substantiu, que fa referència a 'germà' o 'germana', i un adjectiu, 'gran' o 'petit'. A més, tots aquests mots presenten la mateixa estructura morfològica:

[CN-Nucli]. Notem també que fer referència a l'edat dels germans no implica la creació de categories noves.

La categorització dels avis i els oncles és la més complexa però alhora la més interessant; de fet, és la que presenta més divergències entre les quatre llengües. Els termes de les tres llengües germàniques referits als avis són paraules compostes a partir dels termes per a 'pare' i 'mare'. En aquest sentit, les categories dels avis queden incloses en les dels pares. Cal subratllar que cada llengua germànica té quatre mots compostos referits als avis, i, per tant, els avis s'etiqueten de manera diferent segons el sexe i la via. Ara bé, com hem vist als mapes semàntics, és important remarcar que el danès i el noruec, a diferència del suec, presenten dues paraules més que al·ludeixen als avis i que no fan referència a la via: *bedstefar* i *bedstemor* en danès, i *bestefar* i *bestemor* en noruec. Cal destacar que la llengua sueca, tot i ser de la mateixa família lingüística, no presenta aquests dos conceptes més generals, només té les quatre paraules que es construeixen a partir del sexe del referent i la via: *farfar*, *morfar*, *farmor* i *mormor*.

La llengua finesa etiqueta aquests termes de parentiu ascendents d'una manera diferent de les llengües germàniques més properes. En comptes d'utilitzar els mots referits als pares i combinar-los en funció del sexe del referent i la via, el finès combina les paraules de 'pare' i 'mare' amb l'adjectiu referit a 'gran'. Així, en finès, les categories dels avis també s'inclouen dins les dels pares. Per tant, la llengua finesa només presenta dos únics termes generals que no tenen en compte el sexe del parent intermediari: *isoisä* i *isoäiti*. És interessant veure que el finès actua com dues llengües germàniques allunyades, l'anglès i l'alemany, i no segueix la mateixa estructura que les tres llengües germàniques que té més a prop: el suec, el danès i el noruec. En aquest sentit, podem dir que en la denominació dels avis no hi ha influències que es puguin explicar per la proximitat geogràfica de les quatre llengües, tal com creïem a l'inici del nostre treball.

Tal com dèiem, el finès etiqueta els avis com l'anglès i l'alemany, de fet, cada una d'aquestes tres llengües utilitza uns termes amb la mateixa estructura morfològica: [CN- Nucli]. L'adjectiu que es refereix a 'gran' precedeix el substantiu, que és el nucli del compost. Així, l'anglès té *grandfather* i *grandmother* i l'alemany, *großvater* i *großmutter*. En definitiva, no esperàvem que la denominació dels avis en finès fos idèntica a l'alemany o l'anglès, llengües germàniques

més allunyades que les tres que geogràficament són més properes: la llengua sueca, la danesa i la noruega.

La denominació dels oncles també presenta divergències importants. Cada una de les tres llengües germàniques té sis termes referits als oncles. Dos termes simples, que no atenen a la via, només al sexe del referent: *tant* o *tante* i *onkel*. I un altre grup de quatre paraules compostes que són més precises, les quals s'estructuren a partir de la via i el sexe del referent: *farbror*, *morbrior*, *faster* i *moster*. Si ens fixem en aquests quatre termes, les categories dels oncles queden incloses dins la categoria dels germans. El finès, en canvi, té tres paraules simples que fan referència a tres categories diferents: *setä* i *eno*, que es refereixen a 'oncle patern' i 'oncle matern' respectivament, i *täti*, que correspon a la categoria 'tia'. En resum, tal com intuïem, el canvi de família lingüística és fonamental per explicar algunes diferències en la designació i la categorització dels avis i els oncles de les quatre llengües estudiades.

Finalment, podem concloure aquest treball comentant una de les hipòtesis principals de què partíem, segons la qual els membres més allunyats d'ego corresponen a termes compostos i els membres més pròxims al parlant, a paraules simples. Si analitzem els referents més allunyats del parlant, aquesta hipòtesi es compleix sobretot en la terminologia de les llengües germàniques. Els oncles i els avis en les tres llengües germàniques, si n'especifiquem la via, s'etiqueten amb paraules compostes formades a partir de membres més propers a ego, com els pares o els germans. La llengua finesa també presenta mots compostos per fer referència als avis, encara que l'estructura morfològica d'aquests termes difereixi dels termes germànics. Recordem que es formen a partir d'un substantiu i un adjectiu, mentre que les llengües germàniques formen aquests termes a partir de dos substantius. Els termes referits als oncles en finès, a diferència del suec, el noruec i el danès, corresponen a paraules simples. Per acabar, veiem que els membres més pròxims a ego, és a dir, els pares, els fills i els germans, sense fer referència a l'edat d'aquests darrers, corresponen a paraules simples en les quatre llengües analitzades.

6. BIBLIOGRAFIA

- ALLAN, R., HOLMES, P. i LUNDSÆR- NIELSEN, T. (2000). *Danish: An Essential Grammar*. Londres-Nova York: Routledge. Recuperat de <https://doi.org/10.4324/9780203978764> [Consultat el 14/03/2019].
- ANDERSEN, E.S. (1978). "Lexical universals of body-part terminology". En GREENBERG, J.H. (ed.), *Universals of Human Language*. Stanford (Califòrnia): Stamford University Press, vol. 3, p. 335- 367.
- BROCKDORFF, H. (1996). *Diccionari català-danès*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, S.A.
- BROWN, C. H. (1976). "General principles of human anatomical partonomy and speculation on the growth of partonomic nomenclature". *American Ethnologist*, 3, p.596-615.
- Cambridge Dictionary. English-Danish / English-Norwegian*.(2019). [en línia]. Recuperat de <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-norwegian/> [Consultat el 25/02/2019].
- COTANO, À. (2000). *Les llengües minoritzades d'Europa*. València: Tres i quatre.
- DAHL, Ö. i KOPTJEVSKAJA-TAMM, M. (2001). "Kinship in grammar". En BARON, I., HERSLUND, M. i SØRENSEN, F. (eds.), *Dimensions of possession*, 47. Amsterdam-Filadèlfia: Typological Studies in languages, p.201-225. Recuperat de <https://doi.org/10.1075/tsl.47.12dah>
- Diccionario finlandés-español / español-finlandés*. (2014). Barcelona: Ediciones Librería Universitaria de Barcelona.
- Diccionario sueco-español / español-sueco*. (2006). Barcelona: Ediciones Librería Universitaria de Barcelona.
- DLE = BADIA, I. (2002). *Diccionari de les llengües d'Europa*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

- EDMONSON, M.S. (2009 [1957]). "Kinship terms and kinship concepts". En FOLEY, W.A. (ed.) *American Antropologist*, 59,3, p. 393-433. Recuperat de <https://doi.org/10.1525/aa.1957.59.3.02a00020>
- ENFIELD, N.J., MAJID, A. i VAN STADEN, M. (2006). "Cross-linguistic categorisation of the body: Introduction". En MAJID, A., ENFIELD, N.J. i VAN STADEN, M. (eds.), *Parts of the body: Cross-Linguistic Categorisation* (Special Issue). *Language Science*, 28, p.137-147.
- Ethnologue* (2019). Denmark, Finland, Norway and Sweden [Mapa]. 1:10000000. En EBERHARD, D. M., SIMONS, G.F. i FENNING, C.D. (eds.), *Ethnologue: Languages of the World, Twenty-second edition*. Dallas: SIL International. Recueperat de <https://www.ethnologue.com/map/DKFINO> [Consultat el 12/02/2019].
- FERRERÓS, C. (2015). *Categorització semàntica de les parts del cos en català i en amazic: un estudi comparatiu*. Tesi doctoral, Universitat de Girona.
- HOLMES, P. i HINCHLIFFE, I. (2013). *Swedish: A Comprehensive Grammar*. Abingdon-on-Thames-Nova York: Routledge. Recuperat de <https://doi.org/10.4324/9780203381670> [Consultat el 22/03/2019].
- IBARRETXE-ANTUÑANO, I. i VALENZUELA, J. (2012). "Linguística cognitiva". En IBARRETXE-ANTUÑANO, I. i VALENZUELA, J. (eds.), *Linguística Cognitiva*. Barcelona: Anthropos.
- JONES, W.G. i GADE, K. (2003 [1993]). *Colloquial Danish. The complete course for begginers*. Londres-Nova York: Routledge. Recuperat de <https://doi.org/10.4324/9781315650005> [Consultat el 24/03/2019].
- JUNYENT, M.C. (2006). *Antropologia lingüística*. Barcelona: Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona.
- KOPTJEVSKAJA-TAMM, M. (2008). "Approaching lexical typology". En VANHOVE, M. (ed.), *From polysemy to semantic change: towards a typology of lexical semantic associations*. Amsterdam-Filadèlfia: John Benjamins Publishing Company, p. 3-57. Recuperat de <https://doi.org/10.1075/slcs.106>

- KOPTJEVSKAJA-TAMM, M., RAKHILINA, E. i VANHOVE, M. (2015). "The semantics of lexical typology". En RIMER, N. (ed.), *The Routledge Handbook of Semantics*. Londres: Routledge, p. 434-454. Recuperat de <https://doi.org/10.4324/9781315685533>
- KUZNECOV, A.M. (2009 [1974]). "On the typology of the semantic field of kinship terms". En GAST, V. (ed.), *Linguistics. An interdisciplinary Journal of the Languages Sciences*, 12, p.5-14. Recuperat de <https://doi.org/10.1515/ling.1974.12.125.5>
- LUCY, J. (1997). "Linguistic relativity". En *Annual Review of Anthropology*, 26, p. 291-312. [apud FERRERÓS, C.(2015). *Categorització semàntica de les parts del cos en català i en amazic: un estudi comparatiu*. Tesi doctoral, Universitat de Girona].
- MORENO, J.C. (2003). *El universo de las lenguas: Clasificación, denominación, situación, tipología, historia y bibliografía de las lenguas*. Madrid: Editorial Castalia.
- NOSELL, D. (1994). *Diccionari català-suec*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, S.A.
- NOSELL, D. (2001). *Diccionari suec-català*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, S.A.
- ØSTERN, A. (2001). "Swedish in Finland". En EXTRA, G. i GORTER, D. (eds.), *The other languages of Europe: Demographic, Sociolinguistic and Educational Perspectives*. Clevedon: Multilingual Matters, p.160-173.
- PARKIN, R. (2015). "Indo-european kinship terminologies in Europe: trajectories of change". En PARKIN, R. (ed.), *Journal of the Anthropological Society of Oxford*, 7, p.205-233.
- STRANDSKOGEN, Å-B. i STRANDSKOGEN, R. (1994). *Norwegian: An Essential Grammar*. Londres-Nova York: Routledge. Recuperat de <https://doi.org/10.4324/9780203822951> [Consultat el 12/03/2019].
- TAYLOR, J. R. (2003 [1989]). *Linguistic categorization*. Oxford Textsbooks in Linguistics. Nova York: Oxford Universitu Press Inc.
- VALENZUELA, J., IBARRETXE-ANTUÑANO, I. i HILFERTY, J. (2012). "La Semántica Cognitiva". En IBARRETXE-ANTUÑANO, I. i VALENZUELA, J. (eds.), *Linguística Cognitiva*. Barcelona: Anthropos.